UOT 32
DOI: https://doi.org/10.30546/19063.2026.06.5164

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ İNFORMASİYA SİYASƏTİ: MÜASİR TRENDLƏR VƏ STRATEJİ HƏDƏFLƏR

ÜLVİYYƏ ƏLİSAHİB QIZI QURBANOVA
Bakı Dövlət Universiteti Politologiya və sosiologiya kafedrasının müəllimi
Bakı ş., Səbail r., AZ 1001, Lermontov küç. 74
E-mail: g.ulviyya@yahoo.com

XÜLASƏ

Müasir geosiyasi və texnoloji dəyişikliklər şəraitində informasiya məkanı dövlət suverenliyinin, milli təhlükəsizliyin, ictimai sabitliyin və iqtisadi inkişafın əsas komponentlərindən birinə çevrilmişdir. İnformasiya siyasəti artıq yalnız medianın fəaliyyətinin tənzimlənməsi və ya dövlət informasiyasının ictimaiyyətə çatdırılması ilə məhdudlaşmır. Rəqəmsal dövlət xidmətləri, kibertəhlükəsizlik, kritik informasiya infrastrukturunun qorunması, fərdi məlumatların mühafizəsi, süni intellektin tətbiqi, media savadlılığı, dezinformasiyaya qarşı dayanıqlılıq və beynəlxalq kommunikasiya bu siyasətin vahid sistem daxilində qarşılıqlı əlaqədə olan elementlərini təşkil edir. Məqalədə Azərbaycan Respublikasının informasiya siyasətinin hüquqi və strateji bazası sistemli şəkildə təhlil edilir, rəqəmsal transformasiya, kibermüdafiə, media islahatları və beynəlxalq informasiya məkanında təmsilçilik əsas prioritetlər kimi nəzərdən keçirilir. Eyni zamanda, süni intellekt, sintetik media, dezinformasiya, alqoritmik manipulyasiya və rəqəmsal platformalardan asılılıq kimi yeni çağırışların milli informasiya mühitinə təsiri qiymətləndirilir. Tədqiqatın nəticəsi göstərir ki, Azərbaycanın növbəti mərhələdə strateji məqsədi informasiya təhlükəsizliyi ilə informasiya açıqlığı, texnoloji suverenlik ilə qlobal inteqrasiya, dövlət tənzimlənməsi ilə media plüralizmi arasında dayanıqlı institusional tarazlıq yaratmaqdan ibarət olmalıdır.

Açar sözlər: *Azərbaycan, informasiya siyasəti, informasiya təhlükəsizliyi, kibertəhlükəsizlik, rəqəmsal transformasiya, media, dezinformasiya, süni intellekt, media savadlılığı, strateji kommunikasiya.*

GİRİŞ

XXI əsrdə informasiya iqtisadi, siyasi və hərbi resurs kimi strateji əhəmiyyət qazanmışdır. Dövlətlərin rəqabət qabiliyyəti artıq yalnız iqtisadi göstəricilər, təbii ehtiyatlar və hərbi imkanlarla deyil, informasiyanı yaratmaq, qorumaq, emal etmək və beynəlxalq auditoriyalara çatdırmaq bacarığı ilə də müəyyən edilir. Rəqəmsal platformaların genişlənməsi, sosial şəbəkələrin ictimai rəyə təsiri, süni intellekt əsaslı məzmun və mürəkkəbləşən kiberhücumlar informasiya siyasətini milli təhlükəsizliyin əsas istiqamətlərindən birinə çevirmişdir.

Azərbaycan üçün bu siyasətin əhəmiyyəti sürətli rəqəmsal transformasiya, transsərhəd informasiya axınları, kibertəhdidlər və dezinformasiya riskləri ilə bağlıdır. Bununla yanaşı, informasiya siyasəti yalnız təhlükəsizlik prizmasından qiymətləndirilə bilməz. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 50-ci maddəsi hər kəsin qanuni yolla məlumat axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığını təsbit edir, kütləvi informasiyanın azadlığına təminat verir və dövlət senzurasını qadağan edir [1]. Beləliklə, informasiya siyasətinin səmərəliliyi yalnız dövlət resurslarının müdafiəsi ilə deyil, həm də açıqlıq, vətəndaş hüquqlarının qorunması və ictimai informasiyaya real çıxış imkanları ilə ölçülməlidir.

Məqalədə normativ-hüquqi, institusional və müqayisəli təhlil metodlarından istifadə olunur. İnformasiya siyasəti informasiya hüququnu, rəqəmsal idarəetməni, kibertəhlükəsizliyi, media sistemini, məlumatların idarə olunmasını, texnoloji inkişafı və strateji kommunikasiyanı birləşdirən kompleks dövlət siyasəti kimi nəzərdən keçirilir.

İnformasiya siyasətinin hüquqi və strateji əsasları

Azərbaycanda informasiya siyasətinin normativ bazası mərhələli şəkildə formalaşdırılmışdır. "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanun informasiya ehtiyatlarının yaradılması, məlumatların yığılması, işlənməsi, saxlanılması və yayılması, informasiya sistemlərinin yaradılması və mühafizəsi ilə bağlı əsas hüquqi çərçivəni müəyyən edir [2]. Bununla informasiya hüquqi rejimə və mühafizə mexanizmlərinə malik strateji resurs kimi qəbul olunur.

"İnformasiya əldə etmək haqqında" Qanun informasiya sorğularının sərbəst və bərabər şərtlərlə təmin edilməsini, dövlət və bələdiyyə qurumlarının ictimai informasiyanı açıqlamaq öhdəliyini və bu hüququn məhkəmə müdafiəsini nəzərdə tutur [3]. Bu prinsip-

lərin real icrası dövlət idarəçiliyində şəffaflığın, hesabatlılığın və ictimai etimadın gücləndirilməsi üçün vacibdir. İnformasiya əldə etmək hüququnun yalnız formal hüquqi norma kimi deyil, gündəlik idarəetmə təcrübəsində işlək mexanizm kimi təmin edilməsi demokratik informasiya mühitinin əsas şərtlərindən biridir.

Müasir media münasibətlərinin əsas normativ çərçivəsi 2021-ci ildə qəbul edilmiş "Media haqqında" Qanundur. Qanun ənənəvi və onlayn medianın hüquqi statusunu, media subyektlərinin fəaliyyətini, audiovizual yayımı, media savadlılığını və Media Reyestrini tənzimləyir [4]. Onlayn medianın ayrıca hüquqi kateqoriya kimi müəyyənləşdirilməsi çap və televiziya mərkəzli modeldən multiplatformalı informasiya sisteminə keçidi göstərir.

Milli informasiya siyasəti ümumi inkişaf strategiyasının tərkib hissəsidir. "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədi rəqabətli insan kapitalını, innovasiyalar məkanını və rəqəmsal iqtisadiyyatın genişləndirilməsini uzunmüddətli inkişafın əsas komponentləri kimi müəyyən edir [5]. "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" isə rəqəmsallaşma, innovativ iqtisadiyyat və müasir texnologiyalara əsaslanan xidmətlərlə bu xətti konkretləşdirir [6].

İnformasiya siyasətinin təhlükəsizlik komponenti 2023–2027-ci illər üçün informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik Strategiyası ilə sistemləşdirilmişdir. Sənəd normativ bazanın təkmilləşdirilməsini, informasiya infrastrukturunun dayanıqlılığının artırılmasını və qabaqlayıcı təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsini əsas istiqamətlər kimi müəyyən edir [7]. Bu, kiberhücuma yalnız baş verdikdən sonra reaksiya verən yanaşmadan riskləri əvvəlcədən müəyyən edən, sistemlərin dayanıqlılığını və xidmətlərin fasiləsizliyini qoruyan preventiv modelə keçidi ifadə edir.

Rəqəmsallaşma və "ağıllı" dövlət idarəçiliyi

Azərbaycanın informasiya siyasətinin əsas sütunlarından biri dövlət idarəçiliyinin rəqəmsal transformasiyasıdır. 2025-ci ildə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası" vahid rəqəmsal arxitekturanın formalaşdırılmasını, infrastrukturun gücləndirilməsini və texnoloji adaptasiyanın sürətləndirilməsini prioritetləşdirir [8]. Bu yanaşma elektron hökuməti ayrı-ayrı xidmətlərin rəqəmsallaşdırılmasından məlumat əsaslı inteqrə edilmiş dövlət modelinə yönəldir və dövlət-vətəndaş münasibətlərində operativlik, rahatlıq və xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsini nəzərdə tutur.

Növbəti mərhələ süni intellekt və avtomatlaşdırmanın idarəetməyə daxil olmasıdır. "Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası" texnologiyaların inkişafını, tədqiqat və innovasiyaların təşviqini, infrastrukturun əlçatanlığını və ixtisaslı insan kapitalının formalaşdırılmasını nəzərdə tutur [9]. Süni intellekt dövlət xidmətlərinin keyfiyyətini yüksəltməklə yanaşı, məlumat təhlükəsizliyi, alqoritmik qərarların izahı və şəxsi məlumatların qorunması ilə bağlı yeni hüquqi problemlər yaradır.

2026–2029-cu illər üçün rəqəmsal iqtisadiyyat Strategiyası rəqəmsallaşmanın dövlət sektoru ilə məhdudlaşmamasını, sahibkarlıq və iqtisadi fəaliyyətin də rəqəmsal infrastruktur üzərində inkişafını nəzərdə tutur. Sənəd infrastrukturun genişləndirilməsi, innovasiya əsaslı iqtisadi inkişaf və rəqəmsal bacarıqların artırılmasını əsas hədəflər sırasına daxil edir [10]. Bu, "informasiyanın idarə edilməsi"ndən "məlumat əsaslı iqtisadi və sosial idarəetmə"yə keçidi sürətləndirir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2024-cü ildə internetə çıxışı olan ev təsərrüfatlarının xüsusi çəkisi 90,2 faiz, internetdən istifadə edən əhalinin xüsusi çəkisi isə 90,8 faiz olmuşdur [11]. Bu göstəricilər informasiya siyasətinin artıq yalnız media auditoriyasını deyil, demək olar bütün cəmiyyəti əhatə etdiyini göstərir. Eyni zamanda şəhər və kənd əraziləri, yaş qrupları və rəqəmsal bacarıq səviyyələri arasında fərqlər qalmaqdadır. Buna görə növbəti mərhələdə əsas məsələ sadəcə rəqəmsal əlçatanlıq deyil, müxtəlif sosial qruplar üçün keyfiyyətli rəqəmsal iştirakın, xidmətlərdən bərabər istifadənin və rəqəmsal bacarıqların inkişafının təmin edilməsidir.

OECD rəqəmsal dövləti "digital by design", məlumat əsaslı, açıq, istifadəçi yönümlü və proaktiv fəaliyyət prinsipləri ilə qiymətləndirir [17]. Azərbaycan üçün də inteqrə edilmiş, vətəndaşın həyat hadisələrinə uyğun xidmətlərin avtomatik təklif olunduğu modelin inkişafı əhəmiyyətlidir. Bu isə məlumatların hansı məqsədlə toplandığı, qurumlar arasında necə ötürüldüyü və vətəndaşın öz məlumatları üzərində hansı nəzarət imkanına malik olduğu barədə daha yüksək şəffaflıq tələb edir. Rəqəmsal dövlətin etibarlılığı texnoloji imkanlarla yanaşı, bu proseslərin hüquqi və etik əsaslarının aydınlığından da asılıdır.

Dünya Bankının 2025-ci il GovTech Maturity Index qiymətləndirməsində Azərbaycanın "A – Extensive GovTech Maturity" qrupunda yer alması rəqəmsal

dövlət infrastrukturu üzrə formalaşmış potensialı göstərir [24]. Bununla yanaşı, gələcək yetkinlik xidmətlərin sayından çox onların inteqrasiyası, rahatlığı, əlçatanlığı, məlumatların qorunması və ictimai etimadla ölçülməlidir.

İnformasiya təhlükəsizliyi və kibermüdafiə

İnformasiya təhlükəsizliyi dövlət idarəçiliyinin davamlılığı, kritik infrastrukturlar və iqtisadi təhlükəsizlik baxımından fundamental əhəmiyyət daşıyır. Energetika, bank-maliyyə, nəqliyyat, telekommunikasiya, səhiyyə və dövlət sistemlərinin rəqəmsallaşması onların kiberhücumlara həssaslığını artırır. Müasir kibertəhlükəsizlik modelinin məqsədi riskləri tam aradan qaldırmaq deyil, hücumları önləmək, erkən aşkar etmək və xidmətlərin bərpasını təmin etməkdir.

Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının "Global Cybersecurity Index 2024" hesabatında Azərbaycan "T2 – Advancing" qrupuna daxil edilmiş, hüquqi tədbirlər və beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə maksimum, digər istiqamətlər üzrə isə yüksək göstəricilər əldə etmişdir [18]. Eyni zamanda, hesabat texniki tədbirlərin, təşkilati mexanizmlərin və insan kapitalının inkişafının əlavə təkmilləşmə tələb etdiyini göstərir. Bu səbəbdən kibertəhlükəsizlik yalnız qanun və institutların yaradılması ilə yekunlaşmır; davamlı təlim, audit, təhdid kəşfiyyatı və insan faktorunun gücləndirilməsi də sistemin ayrılmaz hissəsidir.

2026-cı ildə bu sahədə mühüm institusional dəyişiklik baş vermişdir. Prezidentin 2 iyun 2026-cı il tarixli Fərmanı ilə Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin əsasında Milli Kibertəhlükəsizlik Agentliyi yaradılmışdır [13]. Yeni model tənzimləmə, nəzarət, preventiv tədbirlər, kritik informasiya infrastrukturlarının dayanıqlığı və fərdi məlumatların mühafizəsində daha kompleks idarəetməyə keçidi göstərir. Bu dəyişiklik kibertəhlükəsizliyin ayrıca texniki funksiya deyil, dövlətin ümumi təhlükəsizlik və rəqəmsal inkişaf siyasətinin institusional komponenti kimi möhkəmləndiyini göstərir. Gələcəkdə qurumlararası səlahiyyət bölgüsü və milli kiberinsident koordinasiyası xüsusi əhəmiyyət daşıyacaq.

Media islahatları və müasir informasiya ekosistemi

Azərbaycan informasiya siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri media sisteminin dəyişən texnoloji mühitə uyğunlaşdırılmasıdır. Sosial media dövründə hər bir istifadəçi potensial məlumat istehsalçısına çevrilmiş, mobil və platforma əsaslı xəbər istehlakı redaksiyaların biznes modellərini və peşə standartlarını dəyişdirmişdir.

Media Reyestrinin yaradılması media subyektləri və jurnalistlər haqqında məlumatların sistemləşdirilməsi, elektron xidmətlərin təşkili və dövlət-media münasibətlərinin rəqəmsallaşdırılması məqsədi daşıyır [12]. Rəsmi yanaşmaya görə, sistem media subyektlərinin fəaliyyətinin şəffaflaşdırılmasına, jurnalistlərin hüquqlarının müdafiəsinə və müəyyən güzəştlərin tətbiq ediləcəyi subyektlərin dairəsinin müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir. Bununla yanaşı, belə sistemin effektivliyi yalnız qeydiyyat mexanizmləri ilə deyil, onun media plüralizminə, redaksiya müstəqilliyinə və bazara giriş imkanlarına təsiri ilə də qiymətləndirilməlidir.

Venesiya Komissiyası və Avropa Şurasının İnsan Hüquqları və Hüququn Aliliyi Baş Direktorluğunun 2022-ci il birgə rəyində "Media haqqında" Qanunun bəzi müddəalarının ifadə və media azadlığı baxımından yenidən nəzərdən keçirilməsi tövsiyə edilmişdir [21]. Bu kimi qiymətləndirmələrin nəzərə alınması vacibdir, çünki informasiya siyasətinin dayanıqlılığı təhlükəsizliklə yanaşı hüquqi müəyyənlik, proporsionallıq və media müxtəlifliyi ilə də ölçülür.

UNESCO rəqəmsal platformalarda dezinformasiya və digər risklərlə mübarizədə dövlət, platformalar, media, vətəndaş cəmiyyəti, akademik qurumlar və texniki icmanın iştirak etdiyi çoxtərəfli modeli tövsiyə edir [19]. Azərbaycan üçün platforma şəffaflığı, fakt-yoxlama, tədqiqatçıların məlumatlara çıxışı və vətəndaşların informasiya dayanıqlığı kontentin sadəcə məhdudlaşdırılmasından daha davamlı yanaşma ola bilər.

Media savadlılığı və cəmiyyətin informasiya dayanıqlığı

Müasir informasiya siyasətində vətəndaş yalnız qorunmalı auditoriya deyil, informasiya təhlükəsizliyinin fəal iştirakçısıdır. Mənbəni yoxlamaq, manipulyasiyanı və saxta görüntüləri tanımaq, şəxsi məlumatları qorumaq və müxtəlif məlumat mənbələrini müqayisə etmək bacarığı milli informasiya dayanıqlığının tərkib hissəsinə çevrilir.

Azərbaycanda media savadlılığının hüquqi baxımdan təsbit olunması və Medianın İnkişafı Agentliyinin bu istiqamətdə proqramlar həyata keçirməsi sahənin institusionallaşdığını göstərir. 2025-ci il proqramlarında gənclərin informasiyanı axtarmaq, təhlil etmək, tənqidi qiymətləndirmək və dezinformasiyanı müəyyənləşdirmək bacarıqlarının inkişafı əsas məqsədlərdən biri olmuşdur [14]. Bu proqramların məktəb və ali təhsil kurikulumlarına, dövlət qulluqçularının hazırlığına və müxtəlif yaş qrup-

ları üçün rəqəmsal maarifləndirməyə inteqrasiyası məqsədəuyğundur. Çünki informasiya dayanıqlığı yalnız texnoloji müdafiə vasitələri ilə deyil, istifadəçinin məlumatı tənqidi qiymətləndirmək bacarığı ilə də formalaşır.

Beynəlxalq informasiya məkanında Azərbaycanın təmsilçiliyi

İnformasiya siyasətinin digər mühüm istiqaməti Azərbaycanın beynəlxalq informasiya məkanında mövqeyinin gücləndirilməsidir. Müasir strateji kommunikasiya yalnız dövlət mövqeyinin ötürülməsi deyil; beynəlxalq auditoriya məlumatların müstəqil mənbələrlə təsdiqini, açıq statistikanı və sərbəst informasiya çıxışını gözləyir. Buna görə xarici informasiya siyasəti etibarlılıq, operativlik və sübuta əsaslanan kommunikasiya üzərində qurulmalıdır.

Post-münaqişə dövründə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bərpa, məskunlaşma, infrastruktur və "ağıllı" yaşayış layihələrinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması mühüm istiqamətdir. "Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı" bərpa və yenidənqurmanı, müasir yaşayış infrastrukturunun yaradılmasını və dayanıqlı məskunlaşmanı sistemli dövlət siyasəti kimi müəyyən edir [15]. Bu barədə beynəlxalq kommunikasiya yalnız siyasi mesajlarla məhdudlaşmamalı, açıq məlumat bazaları, xəritələr, ölçülə bilən sosial-iqtisadi göstəricilər, müstəqil media səfərləri və çoxdilli rəqəmsal materiallarla dəstəklənməlidir. Etibarlı və yoxlanıla bilən məlumat xarici auditoriyada uzunmüddətli inam yaratmaq baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

BMT-nin Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktının 19-cu maddəsi fikir və ifadə azadlığını, sərhədlərdən asılı olmayaraq informasiya və ideyaları axtarmaq, almaq və yaymaq hüququnu tanıyır [16]. Buna görə beynəlxalq informasiya siyasətinin effektivliyi təkcə milli narrativin yayılması ilə deyil, məlumatın etibarlılığı, şəffaflığı və insan hüquqları standartlarına uyğunluğu ilə də müəyyən edilir.

Dezinformasiya və informasiya manipulyasiyası yeni təhlükəsizlik problemi kimi

Rəqəmsal platformalar informasiyanın yayılmasını asanlaşdırmaqla yanaşı, yanlış məlumatın geniş auditoriyaya sürətlə çatdırılması imkanını artırmışdır. Dezinformasiyanın məqsədi yalnız saxta xəbərin qəbul etdirilməsi deyil, ziddiyyətli məlumatlar vasitəsilə etibarlı mənbələrə inamın zəiflədilməsi də ola bilər.

Claire Wardle və Hossein Derakhshan misinformation, disinformation və malinformation anlayışlarını fərqləndirərək problemin yalnız "feyk nyus" kimi izahının yetərli olmadığını göstərirlər [22]. Azərbaycan üçün də yanlış məlumatı bilmədən paylaşan istifadəçi ilə məqsədli manipulyativ kampaniya təşkil edən strukturun fərqləndirilməsi vacibdir. Bu səbəbdən risklər məqsəd, miqyas, koordinasiya və yaratdığı real zərərə görə qiymətləndirilməlidir. Belə differensial yanaşma həm hüquqi reaksiyanın proporsionallığını, həm də kommunikativ tədbirlərin daha dəqiq seçilməsini təmin edə bilər.

Dünya İqtisadi Forumunun "Global Risks Report 2026" hesabatında misinformation və disinformation əsas qısamüddətli qlobal risklərdən biri kimi göstərilir [23]. Azərbaycan üçün effektiv yanaşma informasiya boşluqlarını operativ doldurmaq, dövlət məlumatverməsinin sürətini artırmaq, açıq məlumatları genişləndirmək, fakt-yoxlama ekosistemini və media savadlılığını inkişaf etdirməkdir.

Süni intellekt və sintetik informasiya dövrünün çağırışları

Generativ süni intellekt informasiya siyasətinin mahiyyətini sürətlə dəyişdirir. Mətn, foto, audio və videonun avtomatik yaradılması asanlaşmış, deepfake texnologiyaları siyasi kommunikasiya, maliyyə fırıldaqçılığı, reputasiya hücumları və ictimai təhlükəsizlik üçün yeni risklər yaratmışdır.

Süni intellektin tənzimlənməsində əsas məsələ innovasiyanı məhdudlaşdırmadan hüquq və təhlükəsizlik risklərini azaltmaqdır. UNESCO-nun Süni İntellektin Etikasına dair Tövsiyəsi insan hüquqları, ləyaqət, şəffaflıq, ədalətlilik və insan nəzarətini əsas prinsiplər kimi müəyyən edir [20]. Azərbaycan üçün risk səviyyəsinə uyğun tənzimləmə, yüksək riskli alqoritmlərə nəzarət, dövlət sektorunda AI istifadəsinin şəffaflığı və sintetik medianın mənşəyini göstərən standartlar məqsədəuyğundur.

Strateji problemlər və gələcək perspektivlər

Azərbaycanın informasiya siyasətinin gələcək inkişafında əsas məsələlərdən biri müxtəlif istiqamətlərin vahid sistem daxilində əlaqələndirilməsidir. Kibertəhlükəsizlik, media, rəqəmsal hökumət, fərdi məlumatların mühafizəsi, süni intellekt, strateji kommunikasiya və media savadlılığının təcrid olunmuş idarəsi institusional boşluqlar yarada bilər. Buna görə vahid strategiya çərçivəsində ölçülə bilən indikatorların müəyyənləşdirilməsi məqsədəuyğundur.

Digər prioritet informasiya təhlükəsizliyi ilə informasiya açıqlığı arasında tarazlıqdır. Milli təhlükəsizlik, kritik infrastruktur və fərdi məlumatların

qorunması bəzi məhdudiyyətləri zəruri etsə də, onlar hüquqi müəyyənlik, zərurilik və proporsionallıq prinsiplərinə uyğun olmalıdır.

Media sektorunun iqtisadi dayanıqlılığının gücləndirilməsi də vacibdir. Qlobal platformalara yönələn rəqəmsal reklam gəlirləri yerli medianın maliyyə imkanlarını məhdudlaşdırır. Uzunmüddətli hədəf bazar gəlirlərinin diversifikasiyası, abunə modellərinin, rəqəmsal məhsulların, analitik xidmətlərin və yeni auditoriya formatlarının inkişafı olmalıdır. İqtisadi baxımdan zəif media sisteminin yüksək keyfiyyətli və peşəkar jurnalistikanı davamlı şəkildə təmin etməsi çətindir.

Məlumatların strateji dövlət resursu kimi idarə edilməsi digər mühüm istiqamətdir. Rəqəmsal dövlətin inkişafı məlumatların keyfiyyəti, interoperabelliyi, təhlükəsizliyi, arxivləşdirilməsi və etik istifadəsi üzrə vahid standartları zəruri edir. Açıq dövlət məlumatlarının genişləndirilməsi elmi tədqiqatları, innovasiyanı və qərarların ictimai qiymətləndirilməsini gücləndirə bilər.

İnformasiya siyasətinin nəticələri də ölçülə bilən meyarlarla qiymətləndirilməlidir. Buraya dövlət məlumatlarına etimad, informasiya sorğularının cavablandırılma keyfiyyəti, kiberinsidentlərə reaksiya müddəti, media savadlılığı, rəqəmsal xidmətlərdən məmnunluq və Azərbaycan haqqında etibarlı məlumatların beynəlxalq əlçatanlığı daxil edilə bilər.

Nəhayət, informasiya suverenliyi qlobal informasiya məkanından təcrid kimi başa düşülməməlidir. Strateji məqsəd kritik məlumat və infrastrukturlar üzərində milli nəzarəti qoruyaraq qlobal texnologiya, elm, media və innovasiya şəbəkələrinə inteqrasiyanı davam etdirməkdir. Tam informasiya avtonomiyası müasir şəraitdə nə real, nə də iqtisadi baxımdan səmərəlidir. Buna görə milli nəzarətlə beynəlxalq inteqrasiyanın uzlaşdırılması həm informasiya təhlükəsizliyini, həm də rəqəmsal rəqabət qabiliyyətini gücləndirə bilər.

NƏTİCƏ

Təhlil göstərir ki, Azərbaycan Respublikasının informasiya siyasəti klassik media tənzimlənməsi çərçivəsindən çıxaraq rəqəmsal dövlət, kibertəhlükəsizlik, süni intellekt, məlumatların idarə edilməsi, media savadlılığı və strateji kommunikasiyanı birləşdirən çoxşaxəli siyasətə çevrilmişdir. Hüquqi bazanın yenilənməsi, rəqəmsal inkişaf strategiyaları, kibertəhlükəsizlik idarəçiliyinin yenidən qurulması və media sahəsində rəqəmsallaşma bu transformasiyanın əsas göstəriciləridir.

Texnoloji inkişaf eyni zamanda yeni risklər yaradır. Generativ süni intellekt və deepfake informasiya mənbələrinin etibarlılığını müəyyən etməyi çətinləşdirir, sosial platformaların alqoritmləri informasiya istehlakını dəyişir, transsərhəd kiberhücumlar isə milli sistemlərin dayanıqlığını sınağa çəkir. Buna görə gələcək siyasət cəmiyyətin informasiya dayanıqlığına, açıq və operativ dövlət kommunikasiyasına, peşəkar mediaya və rəqəmsal bacarıqlara əsaslanmalıdır.

Azərbaycan üçün əsas strateji hədəf informasiyanı yalnız qoruyan modeldən məlumat və texnologiya vasitəsilə iqtisadi inkişaf, ictimai etimad və beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti yaradan dövlət modelinə keçidi davam etdirməkdir. Bunun üçün informasiya təhlükəsizliyi ilə ifadə azadlığı, texnoloji suverenliklə beynəlxalq inteqrasiya, dövlət tənzimlənməsi ilə media plüralizmi, rəqəmsallaşma ilə şəxsi məlumatların qorunması arasında davamlı tarazlıq saxlanılmalıdır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 12 noyabr 1995-ci il, maddə 50 – "Məlumat azadlığı". Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet səhifəsi.
2. "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 3 aprel 1998-ci il, № 460-IQ.
3. "İnformasiya əldə etmək haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 30 sentyabr 2005-ci il, № 1024-IIQ.
4. "Media haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 30 dekabr 2021-ci il, № 471-VIQ.
5. "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər". Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 fevral 2021-ci il tarixli Sərəncamı.
6. "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası". Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 iyul 2022-ci il tarixli Sərəncamı.
7. "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023–2027-ci illər üçün Strategiyası". 28 avqust 2023-cü il.
8. "Azərbaycan Respublikasında Rəqəmsal İnkişaf Konsepsiyası". 16 yanvar 2025-ci il.
9. "Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası". 19 mart 2025-ci il.
10. "Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafına dair 2026–2029-cu illər üçün Strategiya". 10 dekabr 2025-ci il.

11. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycanda rəqəmsal inkişaf – 2025. Bakı, 2025.
12. Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi. Media Reyestri: məqsədlər və fəaliyyət prinsipləri. Bakı.
13. "Kibertəhlükəsizlik sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər..." haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 2 iyun 2026-cı il.
14. Medianın İnkişafı Agentliyi. "Milli Mətbuat 150 – Rəqəmsal erada gənclər və media savadlılığı" layihəsi. Bakı, 2025.
15. "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı". 16 noyabr 2022-ci il.
16. United Nations. International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted 16 December 1966, Article 19.
17. OECD. The OECD Digital Government Policy Framework: Six Dimensions of a Digital Government. OECD Public Governance Policy Papers, No. 2. Paris: OECD Publishing, 2020.
18. International Telecommunication Union. Global Cybersecurity Index 2024. Geneva: ITU, 2024.
19. UNESCO. Guidelines for the Governance of Digital Platforms: Safeguarding Freedom of Expression and Access to Information through a Multi-Stakeholder Approach. Paris: UNESCO, 2023.
20. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Paris: UNESCO, 2021.
21. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) & Directorate General of Human Rights and Rule of Law. Joint Opinion on the Law on Media of Azerbaijan, CDL-AD(2022)009. Strasbourg, 2022.
22. Wardle, C., Derakhshan, H. Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policymaking. Strasbourg: Council of Europe, 2017.
23. World Economic Forum. The Global Risks Report 2026. Geneva: World Economic Forum, 2026.
24. World Bank. GovTech Maturity Index 2025: Tracking Public Sector Digital Transformation Worldwide. Washington, DC: World Bank, 2025.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЦЕЛИ

Ульвия Алтсахиб кызы Гурбанова
Преподаватель кафедры политологии и социологии Бакинского Государственного Университета

РЕЗЮМЕ

В современных геополитических и технологических условиях информационное пространство приобретает особое значение как один из ключевых компонентов государственного суверенитета, национальной безопасности, общественной стабильности и экономического развития. Современная информационная политика уже не ограничивается исключительно регулированием деятельности средств массовой информации или распространением государственной информации среди общественности. Она охватывает широкий комплекс взаимосвязанных направлений, включающих цифровые государственные услуги, кибербезопасность, защиту критической информационной инфраструктуры, охрану персональных данных, применение технологий искусственного интеллекта, развитие медиаграмотности, повышение устойчивости общества к дезинформации и совершенствование международной коммуникации. В статье проводится системный анализ правовых и стратегических основ информационной политики Азербайджанской Республики. Особое внимание уделяется таким приоритетным направлениям, как цифровая трансформация, киберзащита, реформирование медиасферы и укрепление позиций страны в международном информационном пространстве. Наряду с этим оценивается влияние на национальную информационную среду таких новых вызовов, как искусственный интеллект, синтетические медиа, дезинформация, алгоритмические манипуляции и возрастающая зависимость от цифровых платформ. Результаты исследования позволяют сделать вывод о том, что на современном этапе одной из важнейших стратегических задач Азербайджана является формирование устойчивого институционального баланса между информационной безопасностью и информационной открытостью, технологическим суверенитетом и глобальной интеграцией, государственным регулированием и медиаплюрализмом.

Ключевые слова: *Азербайджан, информационная политика, информационная безопасность, кибербезопасность, цифровая трансформация,*

медиа, дезинформация, искусственный интеллект, медиаграмотность, стратегическая коммуникация.

INFORMATION POLICY OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN: CURRENT TRENDS AND STRATEGIC OBJECTIVES

Ulviyya Alisahib Gurbanova
Lecturer at the Department of Political Science and Sociology, Baku State University

SUMMARY

In the contemporary geopolitical and technological environment, the information space has acquired particular significance as one of the key components of state sovereignty, national security, social stability, and economic development. Modern information policy is no longer limited exclusively to the regulation of media activities or the dissemination of state information to the public. It encompasses a broad range of interconnected areas, including digital public services, cybersecurity, the protection of critical information infrastructure, personal data protection, the application of artificial intelligence technologies, the development of media literacy, enhanced societal resilience to disinformation, and the advancement of international communication. This article provides a systematic analysis of the legal and strategic foundations of the information policy of the Republic of Azerbaijan. Particular attention is devoted to such priority areas as digital transformation, cyber defence, media sector reforms, and the strengthening of the country's position in the international information space. At the same time, the article assesses the impact of emerging challenges on the national information environment, including artificial intelligence, synthetic media, disinformation, algorithmic manipulation, and increasing dependence on digital platforms. The findings of the study indicate that, at the current stage, one of Azerbaijan's principal strategic objectives is to establish a sustainable institutional balance between information security and information openness, technological sovereignty and global integration, and state regulation and media pluralism.

Keywords: *Azerbaijan, information policy, information security, cybersecurity, digital transformation, media, disinformation, artificial intelligence, media literacy, strategic communication.*

Rəyçi: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professoru, siyasi elmlər doktoru
Sevda Ağamirzə qızı Əliyeva

Məqalə redaksiyaya daxil olub: 11.07.2026
Çapa qəbul olunub: 04.08.2026
The date of the admission of the article to the editorial office: 11.07.2026
Accepted for publication: 04.08.2026